

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 30 mars 1925 kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring
av 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.*

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 11 i första kammaren av herr *Tengdahl* och nr 21 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Stockholm.

I motionerna, som äro lika lydande, har hemställts, att 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 måtte erhålla viss, nedan närmare angiven ändrad lydelse.

I 7 § av olycksfallsförsäkringslagen stadgas, att, i händelse olycksfall medfört arbetares död, i ersättning skall utgivas, förutom begravningshjälp, livräntor:

Gällande bestämmelsers innehåll.

a) till efterlevande änka eller änking, så länge hon eller han lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, och till varje den avlidnes minderåriga barn eller adoptivbarn, till dess detsamma fyllt 16 år, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, dock med den begränsning att, där livräntor till nu nämnda efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga $\frac{2}{3}$ av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar; samt

b) till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten.

I 9 § givas åtskilliga regler för beräkning av den avlidnes årliga arbetsförtjänst och stadgas däri bl. a., att, därest arbetsförtjänsten överstiger 2,400 kronor, det överskjutande beloppet icke skall tagas i beräkning.

Motionärernas ändringsförslag hänför sig till ovan återgivna bestämmelse i 7 § av olycksfallsförsäkringslagen, i vad angår frågan om livränta till efterlevande föräldrar. Efter en redogörelse för den nuvarande avfattningen av berörda bestämmelse — vilken enligt förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall

Motionerna.

äger tillämpning jämväl å den av staten ordnade frivilliga fiskarförsäkringen — anföres i motionerna följande:

Livränta till efterlevande föräldrar utgår sålunda endast under förutsättning att de varit av den avlidnes arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende. Detta uttryck torde innebära och har i varje fall tolkats så, att den avlidne till mer än hälften bidragit till föräldrarnas underhåll. Härjämte komma även andra omständigheter i betraktande, såsom föräldrarnas arbetsförmåga, möjligheten att erhålla hjälp från syskon till den avlivne o. s. v. Allt detta gör att med nuvarande formulering av ifrågavarande bestämmelse de livränteberättigades antal blir mycket starkt begränsat och att bestämmelsen praktiskt får endast högst ringa betydelse. Nedanstående sammanställning anger antalet olycksfall, som föranlett livräntor till efterlevande föräldrar åren 1918—1921:

År	Samtliga olycksfall med livräntor till efterlevande föräldrar	Kapitalvärdet av dessa livräntor	Därav livräntor till föräldrar på grund av krigsrisk	
			antal	kapitalvärde
1918	37	175,648	24	112,471
1919	22	101,628	8	38,419
1920	19	128,988	—	—
1921	8	47,077	—	—

Även om den avlidne i livstiden lämnat regelbundna och i förhållande till föräldrarnas försörjning rätt så betydande bidrag, men dessa icke överstiga halva underhållskostnaden, anses, såsom förut nämnts, livränta icke kunna utgå till föräldrarna.

Det synes mig vara förenat med billighet och rättvisa att i de fall den avlidne under livstiden lämnat bidrag till efterlevande fader eller moder eller bådadera till sådant belopp, att de för sin bärgning varit av detsamma beroende, de erhöle en ersättning i form av livränta, som stode i proportion till förlusten av bidraget.

En annan omständighet bör ej heller helt lämnas ur räkningen vid bedömandet av denna fråga. Den nu gällande bestämmelsen om livränta åt efterlevande föräldrar tager endast hänsyn till understöd, som redan lämnats, men ej till bidrag, som föräldrarna ansett sig kunna framdeles påräkna från barnen. De små belopp, föräldrarna kunnat under sin arbetskraftiga tid spara, hava ofta använts till barnens utbildning och utrustning. Ersättning i någon mån härför borde med skäl kunnat påräknas av föräldrarna, då barnen vuxit upp och kommit ut i förvärvsarbetet. Genom föräldrarnas tilltagande arbetsoförmåga ökas ock deras behov av bidrag, under det att för barnen möjligheter att hjälpa dem ökas genom stegrad yrkesutbildning och därmed stegrade inkomster.

Det vore sålunda rimligt, om en mildring av uttrycket »huvudsakligen beroende» komme till stånd, en mildring, som även medgäve livränta i de fall, då föräldrarna varit för sin utkomst av den avlidnes arbete beroende i mindre grad än nu förutsättes. Ändringen får dock ej genomföras så, att den kommer att innebära en nedsättning av livräntebeloppen för de fall, att föräldrarna faktiskt varit huvudsakligen beroende. Då vidare en glidande skala lätt kan föranleda ett, låt vara endast skenbart, godtyckligt bedömande av de särskilda fallen, torde lagändringen böra avse att införa tvenne alternativ. I fall då föräldrarna varit huvudsakligen beroende av den avlidnes

arbete skulle livränta utgå såsom hittills med en fjärdedel av arbetsförtjänsten och då de väl varit beroende, men i mindre grad, ett reducerat belopp, vilket lämpligen borde bestämmas till en sjättedel av arbetsförtjänsten.

I anslutning härtill hava motionärerna hemställt, att riksdagen måtte besluta, att 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Har olycksfallet — — — — — motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten, *eller, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete beroende, men i mindre grad än ovan sagts, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, dock att — — — — — arbetsförtjänst.*

Såsom av en jämförelse mellan den nuvarande och den föreslagna avfattningen av ifrågavarande lagrum framgår, innebär ändringsförslaget tilläggande av de ovan med kursiverad stil återgivna orden.

Det till grund för gällande olycksfallsförsäkringslag liggande, av åldersdomsförsäkringskommittén den 19 oktober 1915 avgivna betänkande och förslag angående försäkring för olycksfall i arbete upptog ej något stadgande om rätt till livränta för efterlevande föräldrar till genom olycksfall avlidnen arbetare. Kommittén anförde med avseende härå följande:

*Historik
angående det
med motionerna
avsedda
lagrummet.*

I de flesta utländska lagar kunna även den avlidnes släktingar i rätt uppstigande eller rätt nedstigande led och någon gång även minderåriga syskon erhålla rätt till livränta. Villkoret härför är dock i allmänhet, att sådan anhörig åtnjutit underhåll av den avlidne. Då dessutom summan av samtliga livräntor oftast är bestämd, och änka ävensom barn hava företrädesrätt, så är den ifrågavarande förmånen för andra släktingar utan större betydelse utom i de fall, då änka och barn ej efterleva.

Vad vårt land beträffar, så utgå, enligt nu gällande lag (av den 5 juli 1901), livräntor allenast till den avlidnes änka och barn, men icke till föräldrar, barnbarn m. fl. Närmast berättigade till livräntor böra sådana anhöriga vara, gent emot vilka den avlidne enligt svensk lag har försörjningsplikt, således änka, barn och föräldrar. Beträffande föräldrar, så komma dock dessa i sådana fall, som i olycksfallslagstiftningen merendels åsyftats, nämligen vid invaliditet och ekonomiskt behov, numera att erhålla understöd från den allmänna pensionsförsäkringen, vilken just till en av sina uppgifter har att minska bördan av barns försörjningsskyldighet mot invalida föräldrar. Då därjämte, såsom nämnts, förmånen för föräldrar att erhålla livränta enligt olycksfallslagen, på grund av ankans och barnens företrädesrätt, merendels skulle bliva illusorisk, så har kommittén ej ansett sig hava tillräckliga skäl för att i detta avseende avvika från grunderna för nu gällande lag, utan inskränkt sig till att föreslå livräntor allenast för efterlevande maka och barn.

Kungl. Maj:ts proposition till 1916 års riksdag med förslag till bland annat lag om försäkring för olycksfall i arbete intog i förevarande hänseende samma ståndpunkt som kommittén.

Särskilda utskottet nr 1, som hade att behandla propositionen i fråga, föreslog emellertid, att livränta skulle under vissa förutsättningar utgå till den avlidnes föräldrar. Utskottet anförde härom följande:

Utskottet har vidare ansett i den förevarande lagen böra intagas ett stadgande av i huvudsak samma innehåll som den i 4 § i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, förekommande bestämmelsen om livränta åt den avlidnes föräldrar. Det synes nämligen synnerligen hårt, om ej den avlidnes föräldrar, då de varit väsentligen beroende av hans arbetsförtjänst, skulle komma i åtnjutande av någon ersättning, åtminstone i de fall, då annan, därtill mera berättigad, icke lever. Genom ett dylikt stadgande skulle, enligt vad utskottet inhämtat, premien icke komma att ökas ens med en halv procent.

På grund härav föreslog utskottet ett stadgande av den lydelse, som sedermera i enlighet med riksdagens och Kungl. Maj:ts beslut inflöt i 7 § av lagen. Häri har sedermera endast vidtagits den ändring, att adoptivföräldrar likställts med verkliga föräldrar.

Den i särskilda utskottets nyss återgivna uttalande omförmälda förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, innehåller stadgande, att, i händelse dylik skada medfört döden och den avlidne icke efterlämnar änka eller barn, men fader, moder eller minderåriga syskon, som varit av hans arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende, det skall utgå till fader eller moder eller, om bägge leva, till dem gemensamt en årlig livränta av 360 kronor från dödsfallet och till varje minderårigt syskon en årlig livränta av 180 kronor från dödsfallet, till dess det uppnått 15 års ålder, dock med den begränsning att, där livräntor till nu nämnda efterlevande skulle sammanlagt överstiga 900 kronor, de skola i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Av förarbetena till förordningen framgår, att berörda stadgande tillkommit i anslutning till en i värnpliktslagen förekommande bestämmelse därom, att uppskov med inskrivning och sedermera eventuellt befrielse från värnpliktens fullgörande kunde medgivas bl. a. ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader eller till änka eller ogift kvinna ävensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, såvida sagda föräldrar eller syskon vore av hans arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende. Då genom denna bestämmelse från statens sida erkänts, att i fråga om värnpliktens fullgörande hänsyn borde tagas till deras ställning, vilka för sitt uppehälle vore väsentligt beroende av den värnpliktiges arbete, ansågs en sådan hänsyn skäligen böra komma till uttryck jämväl i den förevarande lagstiftningen.

I det innevarande års riksdag förelagda förslaget till värnpliktslag är såsom villkor för frikallelse från värnpliktens fullgörande i hithörande fall

*Förordningen
den 18 juni
1909 om er-
sättning i
anledning av
kroppsskada,
ådragen under
militär-
tjänstgöring.*

föreskrivet allenast, att vederbörande föräldrar eller syskon äro av sonens eller broderns arbete för sitt uppehälle »beroende».

Även förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, innehöll i sin ursprungliga lydelse samma villkor beträffande livränta (avseende ett belopp av högst 600 kronor) till föräldrar, som nu gälla enligt ovannämnda förordning av den 18 juni 1909 samt olycksfallsförsäkringslagen. I det av vederbörande ämbetsverk utarbetade, till grund för 1923 års förordning liggande förslag hade visserligen ovanberörda villkor formulerats något mindre strängt, i det att i stället för orden »huvudsakligt beroende» använts uttrycket »i avsevärd mån beroende». De förhållanden, varunder dessa olycksfall inträffat, ansågos nämligen motivera en utsträckning av rätten för föräldrar till livräntor. Vederbörande departementschef uttalade emellertid såsom sin uppfattning, att ifrågavarande villkor lämpligen borde erhålla den i olycksfallsförsäkringslagen givna avfattningen och lät omformulera stadgandet i enlighet härmed. Från riksdagens sida framställdes ingen erinran häremot.

Vid 1924 års riksdag väcktes emellertid en motion, vari påpekades, att livränta till efterlevande föräldrar på grund av förenämnda villkors avfattning kommit att utgå allenast i enstaka undantagsfall, samt yrkades, att villkoret skulle erhålla den av ämbetsverken ursprungligen föreslagna lydelse. I bankoutskottets utlåtande över motionen föreslogs i anslutning till ett av riksförsäkringsanstalten i ärendet avgivet yttrande, att uttrycket »huvudsakligt beroende» skulle utbytas mot ordet »beroende». Det åberopades till stöd härför bl. a., att riksdagen i den till Kungl. Maj:t år 1920 avlåtna skrivelse, vilken föranlett ifrågavarande lagstiftning, uttalat den mening, att ersättningsfrågor av lithörande art borde bedömas efter andra synpunkter än understödsfrågor i allmänhet, ävensom att vid frågans behandling 1923 starka billighetsskäl funnits tala för att här ifrågavarande personer genom statsmakternas försorg finge sin framtid någorlunda ekonomiskt tryggad. Riksdagen biföll utskottets hemställan och den sålunda föreslagna ändringen bragtes till verkställighet genom en förordning den 13 juni 1924.

I detta sammanhang må slutligen jämväl erinras om stadgandet i 6 kapitlet 4 § strafflagen att, därest maka, barn eller adoptivbarn efter den, som genom brott blivit dödad, komma att genom hans frånfalle sakna nödigt underhåll, skäligt skadestånd därför enligt i lagrummet närmare angivna grunder skall till dem utgå. Detta stadgande innebär ett undantag från den principiella regeln beträffande skadestånd på grund av brott, att allenast därav omedelbart härflytande skada ersättes. Följaktligen bliver, såsom upprepade gånger fastslagits i praxis, den, som genom brottslig handling åstadkommer annans död, icke ersättningsskyldig gent emot den dödades föräldrar för den förlust, dessa, vilka måhända varit för sin utkomst helt och hållet beroende av den avlidnes arbetsförtjänst, sålunda genom den brottsliga gärningen lida.

Genom att hänvisning till stadgandet i 6 kapitlet 4 § strafflagen gjorts i ett flertal lagar, äger stadgandet betydelse jämväl i fråga om omfattningen

*Förordningen
den 1 juni
1923 ang. ersättning
av statsmedel för
skada till följd
av olycksfall,
som förorsakats
av krigsförhållandena
under 1914—
1919 års
världskrig.*

*Strafflagens
6 kap. 4 §.*

av skadeståndsplikt i vissa andra fall. Så är förhållandet vid dödsfall i följd av järnvägs drift, automobiltrafik och luftfart ävensom genom inverkan av elektrisk ström från elektrisk anläggning. Ehuru till stadgandet i fråga ej gjorts hänvisning i 8 § av sjölagen, torde jämväl omfattningen av däri för redare föreskriven skadeståndsskyldighet vara att vid dödsfall bedömas efter de i stadgandet innefattade grunder.

I anledning av en inom andra kammaren väckt motion hemställde 1913 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t, efter erinran att i den moderna utländska lagstiftningen skadeståndsrätten å det av 6 kapitlet 4 § strafflagen berörda område i allmänhet givits en större utsträckning än hos oss, om framläggande för riksdagen av förslag till sådan ändring av nämnda lagrum, att den för det dåvarande allenast för maka och barn efter dödad person medgivna skadeståndsrätten måtte tillkomma jämväl den dödades föräldrar.

Sådant förslag har ännu icke blivit förelagt riksdagen för prövning.

Emellertid har justitieombudsmannen den 25 februari 1924 till Konungen avgivit en framställning, däri han med anknytning till riksdagens ovan berörda skrivelse förelagt Kungl. Maj:t frågan om sådan omarbetning av förevarande stadgande, att dels skadeståndsrätten utsträcktes att gälla till förmån för ytterligare vissa anförvanter, däribland jämväl föräldrar, ävensom vissa andra personer, gent emot vilka den avlidne haft underhållsskyldighet, och dels möjlighet gäves till utmätande av rikligare ersättning än för närvarande kan ske. I justitieombudsmannens framställning framhölls bl. a., att det ifrågavarande lagstadgandet ägde omfattande social betydelse beträffande sådana olycksfall i arbete, där vållande kunde läggas arbetsgivaren till last, i det att erforderliga skyddsanordningar saknats. Vidare åberopades till stöd för framställningen — förutom den barn enligt fattigvårdslagen åliggande skyldighet att i mån av behov, å ena, samt förmåga, å andra sidan, försörja sina föräldrar, så att de ej falla fattigvården till last — den underhållsskyldighet, som jämlikt lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap åligger barn gent emot fader eller moder, som av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig, ävensom motsvarande bestämmelser i lagarna den 14 juni 1917 om adoption och om barn utom äktenskap.

Framställning till chefen för socialdepartementet från ombudsmannen hos Sv. Eldarunionens avdelning i Sundsvall.

Frågan om utvidgning av efterlevande föräldrars rätt till livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen har tidigare framförts till övervägande genom en till socialdepartementet den 19 september 1921 ingiven skrivelse från ombudsmannen hos Sv. Eldarunionens avdelning i Sundsvall. I denna skrivelse har hemställts om sådan ändring av 7 § i olycksfallsförsäkringslagen, att det för ersättnings utgående stadgade villkoret, att den avlidnes föräldrar varit för sitt uppehälle huvudsakligen beroende av den avlidnes arbetsförtjänst, skulle helt bortfalla och ersättning sålunda utgå till efterlevande föräldrar, så snart annan livränteberättigad ej finnes.

Riksförsäkringsanstaltens yttrande i anledning av sistnämnda framställning.

Över berörda skrivelse har riksförsäkringsanstalten efter anmodan avgivit utlåtande den 30 december 1924. I detta utlåtande har riksförsäkringsanstalten, efter redogörelse för bl. a. den år 1924 vidtagna ändringen i ovan-

berörda förordning den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, samt de skäl, som lågo till grund för denna ändring, anført följande:

Av det nu anförda framgår, att de skäl, som varit avgörande för den lindring i villkoren för rätt till livränta, som vidtagits med avseende å sistberörda ersättningar, uppenbarligen icke kunna göras gällande med avseende å hithörande frågor rörande ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. Än mindre föreligger skäl att, såsom i föreliggande framställning påyrkas, gå ett steg längre och helt borttaga villkoret, att beroende av den avlidnes arbete skall hava förelegat.

Det torde i detta sammanhang få omnämnas, att uttrycket »för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete beroende» visat sig vara svårtolkat och i tillämpningen mindre lämpligt.

En lagändring i enlighet med föreliggande förslag skulle givetvis medföra en ökning i premierna, vilken ökning kan befaras bli jämförelsevis rätt avsevärd. Det torde dessutom få anses principiellt mindre riktigt att betunga arbetsgivarna, som ju hava att betala premierna, med kostnader för understöd åt avlidnen arbetares efterlevande föräldrar även i de fall, då verkligt behov därav icke kan anses föreligga.

Det kan givetvis icke bestridas, att en del gränsfall då och då framkomma, vilka erbjuda stor svårighet vid bedömandet av ersättningsfrågan och vilka erfordra ett icke sällan ganska omfattande utredningsarbete. Den av förslagsställaren framhållna synpunkten, att den förordade lagändringen skulle medföra en minskning i anstaltens arbetsbörda, är sålunda i viss mån riktig. Vad som härigenom skulle kunna vinnas i besparingshänseende är emellertid i och för sig av ganska ringa betydelse i förhållande till den kostnadsökning för den sociala olycksfallsförsäkringen i dess helhet, som skulle uppstå genom den ifrågasatta lagändringen.

Under återopande av vad sålunda anförts får riks-försäkringsanstalten värdsamt hemställa, att förevarande framställning icke måtte föranleda någon herr statsrådets vidare åtgärd.

Utskottet har i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, påkallat yttrande över nu föreliggande motioner av försäkringsrådet; och har försäkringsrådet i sitt med anledning därav till utskottet avgivna yttrande anført följande, som innefattar chefen byråchefen Enboms, försäkringsrådet Geijers, t. f. ledamöterna Rörmys och Aaes samt ledamöterna Carlssons och Tengdahls mening:

Såsom av de nu föreliggande motionerna framgår, har olycksfallsförsäkringslagens bestämmelse om rätt till livränta för föräldrar med dess nuvarande avfattning endast i ett ringa antal fall kommit till tillämpning. Den är tämligen illusorisk.

Att erhålla en om ock approximativ beräkning av den ökning i ersättningskostnaderna, som skulle föranledas av ett bifall till motionärernas förslag, låter sig svårigen göra. Emellertid har, på begäran av försäkringsrådet, byråchefen i riks-försäkringsanstalten D. Östrand sökt göra en uppskattning av kostnadsökningen på sätt framgår av bifogade P. M.

Administrativt kommer förslaget genomförande naturligen att i sin mån öka arbetet för försäkringsinrättningarna och jämväl för försäkringsrådet.

Emellertid synas starka billighetsskäl tala för motionärernas förslag. Försäkringsrådet anser sig därför böra tillstyrka bifall till detsamma.

*Försäkrings-
rådets
yttrande över
förevarande
motioner.*

Byråchefen Östrand anför i sin P. M. — vid vilken fogats en tablå, innefattande en sammanställning av antalet på grund av olycksfall i arbete under åren 1918—1921 förolyckade män och kvinnor, fördelade efter åldrar vid den förolyckades död — följande:

Såsom framgår ur tablån uppgå under vart och ett av åren 1918—1921 antalen olycksfall, som föranlett livräntor till efterlevande föräldrar, till resp. 37, 22, 19 och 8. För dessa livräntor hava kapitalvärdena uppgått till resp. 176,000, 102,000, 129,000 och 47,000 kronor. Om man antager, att efterlevande föräldrar skulle finnas i alla de fall, där den förolyckade vid olyckstillfället befunnit sig i en ålder mellan 15 och 50 år, och där enligt nu gällande bestämmelser inga ersättningsberättigade efterlevande funnits, skulle antalet fall med efterlevande, av den avlidnes arbete icke huvudsakligen beroende föräldrar under vart och ett av åren 1918—1921 hava uppgått till resp. 313, 234, 175 och 139. I genomsnitt kan alltså antalet sådana fall uppskattas till 10 gånger antalet fall med efterlevande, av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende föräldrar.

I huru många av dessa fall de efterlevande föräldrarna, utan att hava varit av den avlidnes arbete *huvudsakligen beroende*, kunnat anses därav *beroende*, undandrager sig givetvis ett närmare bedömande. Antager man emellertid, att så varit förhållandet i t. ex. halva antalet av dessa fall, så skulle, om livränta till de av den avlidnes arbete beroende (men ej huvudsakligen beroende) efterlevande föräldrarna skulle utgått enligt grunderna i 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, kapitalvärdet av dessa livräntor, räknat efter förhållandena under åren 1920 och 1921, kunna uppskattas till, i avrundat tal, omkring 400,000 kronor för under ett år inträffade dödsfall.

Skulle livränta däremot utgått med allenast en sjättedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skulle kapitalvärdet uppgått till två tredjedelar av nyssnämnda summa.

Vid denna uppskattning har hänsyn icke tagits till förhållandena under åren 1918 och 1919, dels på grund av under dessa år gällande lägre avlöningsmaximum för ersättningarnas beräkning, dels enär under dessa år ett betydande antal dödsfall förorsakats av krigsrisk.

Två medlemmar av försäkringsrådet, herrar Rooth och Wallenius, hava emellertid förklarat sig icke kunna deltaga i tillstyrkandet av motionerna samt till utveckling av sin ståndpunkt anført följande:

Vi finna visserligen syftet beaktansvärt, men ej i så hög grad, att det bör giva anledning till att nu åter vidtaga en lagändring.

Denna skulle dessutom komma att rätt avsevärt utöka arbetsgivarnas kostnader och ansvar för försäkringen, ty med paragrafens ändrade lydelse skulle antalet av de till livränta berättigade komma att svälla ut högst betydligt.

Hänsyn vid bedömandet bör även tagas till, att de uppgifter, som lämnas av föräldrar vid ansökningar om livränta efter avlidna söner, ofta äro i hög grad ovederhäftiga och därför svåra att lägga till grund för lagenliga beslut.

Vi bedja i övrigt få hänvisa till ålderdomsförsäkringskommitténs och det särskilda utskottets utlåtanden vid 1916 års riksdag.

Yttrande från
de ömsesidiga
socialförsäkringsbolagens
förening.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, vilken av utskottet beretts tillfälle att yttra sig över motionerna, har i avgivet utlåtande anført:

Vad till en början de ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna lagändringen beträffar, torde kunna förutsägas, att, därest livränta skulle utgå

till fader eller moder, som uppburit bidrag av mindre betydelse från arbetare, vilken avlidit genom olycksfall under arbete, ett ringa antal efterlevande föräldrar skulle uteslutas från rätt till livränta vid dödsfall, där annan till livränta berättigad ej finnes. Att motionären fäst föga vikt vid bidragets storlek framgår därav, att han ansett hänsyn böra tagas till bidrag, som föräldrar trots sig kunna framdeles påräkna från barnen. Därest man sålunda utgår från, att så snart fader eller moder eller bådadera föräldrarna överlevat genom olycksfall avlidit arbetare, livränta motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten i allmänhet skall utgå, kommer kostnaden vid dödsfall att ökas med avsevärda belopp. Av föreningen verkställd utredning beträffande olycksfall med dödlig utgång under 1923 inom de ömsesidiga bolagens försäkringsstock giver vid handen, att, under angivna förutsättning att samtliga avlidna bidragit till eller kunnat tänkas komma att bidraga till föräldrarnas underhåll, livränta skolat hava tillerkänts i, förutom de redan beviljade, 40 fall till fader eller moder eller bådadera föräldrarna gemensamt. Medelkostnads-siffran av kapitalvärdena för dessa 40 livräntor, fastställda till en sjättedel av den avlidnes arbetsinkomst, skulle hava uppgått till 4,298 kronor och sammanlagda kapitalvärdet av livräntorna till omkring 170,000 kronor.

Bortsett från kostnadsökningen, som ju skulle drabba försäkringstagarna genom förhöjning av försäkringsavgifterna, kan ifrågasättas, huruvida en dylik föreslagen utvidgning av ersättningsrätten är tillräddig eller lämplig. Att förklara personer, som måhända äro fullt arbetsdugliga, livränteberättigade allenast därför, att de kunnat tillgodogöra sig någon del av hemmavarande barns arbetsförtjänst, innebär, synes föreningen, en betänkelig och ur social synpunkt föga tillfredsställande utsträckning av ersättningsrätten enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Av ovan anförda skäl anser sig föreningen icke böra tillstyrka bifall till den väckta motionen.

Av motionerna ävensom den till försäkringsrådets yttrande över desamma fogade utredningen framgår, att livränta till efterlevande föräldrar enligt olycksfallsförsäkringslagen kommit att utgå i mycket ringa omfattning. Orsaken härtill är givetvis att till ej oväsentlig del söka i det för närvarande för nämnda anförvantes rätt till livränta stadgade villkor, att de för sitt uppehälle skola hava varit huvudsakligen beroende av den avlidnes arbetsförtjänst. Då detta villkor i tillämpningen ansetts innefatta fordran därå, att den avlidne bidragit med minst halva kostnaden för föräldrarnas uppehälle, uteslutas därigenom från lagens tillämpningsområde de fall, där bidrag från den avlidne väl utgått, men i ringare omfattning än nyss sagts. På sätt försäkringsrådet i sitt ovan anmärkta yttrande anført, synas starka billighetsskäl i många fall tala för att, där annan livränteberättigad ej finnes, efterlevande föräldrar må kunna tillerkännas ersättningsrätt i vidare utsträckning än sålunda för närvarande är fallet.

Inom den närmaste framtiden kommer med anledning av statens besparingskommittés nyligen avlämnade betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation att till prövning upptagas frågan om en omarbetning i väsentliga delar av olycksfallsförsäkringslagen. I samband därmed synes lämpligen ock böra övervägas, huruvida och i vad mån i det av motionärerna avsedda syfte må anses påkallad någon utsträckning av den rätt till livränta, som enligt nu gällande bestämmelser till-

*Utskottets
yttrande.*

kommer föräldrar till genom olycksfall dödad arbetare. De synpunkter, som i ovan anmärkta, med anledning av motionerna avgivna yttranden i frågan framförts, synas därvid böra komma under vederbörligt beaktande, likasom sambandet med motsvarande bestämmelser i förut berörda förordningar av den 18 juni 1909 och den 1 juni 1923 ävensom nuvarande och tillämnade stadganden i strafflagen om skadeståndsrätt för efterlevande till genom brott dödad person därvid självfallet ock komma att beaktas. Av särskilt intresse torde härvid komma att bliva de erfarenheter, som utvunnits vid tillämpningen av förordningen den 13 juni 1924, varigenom, på sätt förut angivits, i bestämmelserna angående rätt till livränta för efterlevande föräldrar efter genom olycksfall, som orsakats av krigsförhållandena 1914—19, avlidna personer uttrycket »huvudsakligen beroende» utbyttts mot ordet »beroende».

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i samband med förestående omarbetning av delar av olycksfallsförsäkringslagen taga under övervägande frågan om och i vad mån den rätt till livränta, som enligt nämnda lag tillkommer föräldrar till genom olycksfall dödad arbetare, må utsträckas utöver vad för närvarande är fallet.

Stockholm den 30 mars 1925.

På andra lagutskottets vägnar:

BROR PETRÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Bror Petré*n, *Sigfrid Hansson**) , greve *Spens*, *Tjällgren* och *Frändén*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Franzén* och *Akerberg**) ;

från andra kammaren: herrar *Öberg*, *Hagman*, *Ödström*, *Holmström* i Stockholm, *Ros*, *Svensson* i Skönsberg, *Olovson* i Västerås*) och *Lindgren* i Dingelvik.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar greve *Spens*, *Tjällgren*, *Frändén*, *Öberg*, *Ros* och *Lindgren* i Dingelvik, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Av motionerna — — — — — den avlidnes arbetsförtjänst.

De av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet avgivna yttrandena i ämnet giva emellertid vid handen, att det svårligen låter sig göra att erhålla en om ock approximativ beräkning av den ökning i ersättningskostnaderna, som skulle föranledas av ett bifall till motionärernas förslag, att förslaget genomförande skulle medföra en ökning av premierna och öka arbetet för

försäkringsinrättningarna och jämväl för försäkringsrådet, samt att uttrycket »för sitt uppehålle varit av den avlidnes arbete beroende» visat sig vara svårtolkat och i tillämpningen mindre lämpligt. Av dessa skäl, bland andra, hava riksförsäkringsanstalten och två medlemmar av försäkringsrådet avstyrkt den föreslagna lagändringen. Denna har likaledes avstyrkts av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

Inom den närmaste framtiden — — — av olycksfallsförsäkringslagen. De synpunkter, som i ovan anmärkta med anledning av motionerna avgivna yttranden i frågan framförts, komma därvid säkerligen under vederbörligt beaktande. Då en riksdagsskrivelse i ämnet, huru vagt den än formuleras, alltid måste ses mot bakgrunden av de förevarande motionerna och därför synes vara obehörlig och mindre lämplig, får utskottet hemställa,

att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.»